

Szarvas István

Héthatáron innen és túl

2014. december

Héthatáron innen és túl

Szarvas István a Hetedhéthatár magazinban

Pécs – Mohács – Budapest
2014. december

Az 1997. decemberben indult folyóirat 250. nyomtatott lapszáma 2010. májushban jelent meg, azóta a www.hetedhethatar.hu weboldalon működik tovább.

Alapító főszerkesztő: L. Csépanyi Katalin

Kiadó és szerkesztőség: 7761 Kozármisleny, Mikszáth Kálmán u. 24.

Kardhordó Kálmán
Szarvas István interjúi a Hetedhétárban

Mikszáth Kálmán, aki Jókai Mór szerint Magyarország legokosabb embere, azt írta még a XIX. század utolsó évében: Az író a halhatatlanságnak dolgozik, a hírlapíró a holnapi napnak, de a holnapi nap bizonyos, a halhatatlanság bizonytalan. – Mármost mi a helyzet Szarvas István újságírói voltával, különös tekintettel jelen bibliográfia tükrében?

Alapvető, hogy Szarvas Istvánnak a bibliográfiában számba vett írásai a Hetedhétár közérdekű magazinban jelentek meg. A lap olvasótábora életkorának, érdeklődési körének sokrétűségű különböző témát igényelt. Igaz, hogy szűk 15 év időtartamban íródtak, de ez az időszak hazánkban is igen mozgalmas számos vonatkozásban. Idehaza négy parlamenti választás kormányváltásokkal, helyi választások, népszavazások – köztük az emlékezetes 2004. december 5-i –, az EU-hoz csatlakozás, nemzetközi kapcsolatok alakulása fényvel és árnyékkal, helyünk keresése Európában meg azon túl. Gazdasági, tudományos, kulturális életünk, szociális, egészségügyi helyzetünk gondjai s a körülöttük kavargó nézetkülönbségek, viták megannyi szála-boga adott lehetőséget publikálásra.

Szarvas István élt is a lehetőségekkel. A mindennapok történelme visszhangzik az írásaiból, s az interjúalanyok megnyilatkozása szó-rakoztató olvasmányoknak sem utolsók-különösen így idő távlatából. (A dobogón végzünk a választásokon! – s az országgyűlésbe sem jutottak...) Megszólítottjai sokrétűek: államfők, miniszterelnökök, nagykövetek, miniszterek csakúgy, mint a tudományos, kulturális élet kiemelkedő a fennmaradásért, felemelkedéséért dolgozók. Ha csak egy írást tekintünk, akkor valóban a „ma” eseménye, szereplői a „ma” emberei (közülük számosnak már a neve is elhomályosult), de összességükben az interjúk új minőséggé: történelmi korrajzzá,

dokumentummá váltak. Nem árt elmúlt idők sajtóját visszalapozni, tanulságul szolgálnak, kudarcok elkerülését, a tisztábban látást szolgálhatják, segíthetik.

Egy újságírónál a legfontosabb a kíváncsiság – vallja Szarvas István. No igen, ha az etikával is párosul. Ő is „lát, hall, kérdez”, de nem kíváncsiskodik, nem kutakodik. Interjúi nem véletlenszerűek, azokra tudatosan, alaposan felkészül. Ezáltal lesz hitelük. Komlós Attilával készült beszélgetéséből idézem szavait: A legfontosabb szempont, ugyanúgy, mintha valaki vizsgázni megy felsőbb intézménybe, hogy alaposan felkészüljön. A jó interjú egyik fontos titka, hogy felkészültnek kell lennünk a meginterjúvolt személyből szakmailag... Szarvas István beszélgetéseiben nem eset vagy esemény van a középpontban, hanem interjúvoltjának ahhoz kapcsolódó véleményére, állásfoglalására kíváncsi. Interjúalanyai ezért is fogadják újólag, válaszolnak kérdéseire ismételten szívesen, s mivel mértéket tart, írásai nem fárasztóak vagy unalmasak, de tartalmasak.

És akkor hogyan állunk a hírlapíró-író viszonylattal? Szarvas István eddig megjelent köteteivel bizonyított. A mikszáthi értelemben vett halhatatlanságnak is dolgozik. Jelen kötet is reményeink szerint igazolja ezt, még annak a tudatában is, ha 110 évvel ezelőtti Mikszáth írást idézek: többé-kevésbé üzlet a mai lap már és nem kulturális faktor.

Kocsis József
Héthatáron innen és túl

Aligha fordul elő, hogy valaki, csak úgy, bibliográfiát olvasgatna. Szórakozásból. Olyan képtelenségnek tűnik ez, mintha a telefonkönyvet csemegézné bárki is unalmában. Bizarr ötlet, mégis eljátszom a gondolattal: ha az olvasó a véletlen kiválasztással kezébe került kiadványt bele-beleolvasgatva végiglapozza, milyen benyomása támadhat a spontán olvasás nyomán?

Bizonyára annak külső jegyei ragadják meg a figyelmét először: a fegyelmezett rendben sorjázó adatáradat tételeinek és azok térközeinek ritmikus hullámozása a rendszeret, precizitást, pontosság képzetének felidézésével kelthet kellemes érzeteket. A belső tagoltsággal az arányokat is érzékeltető tartó oszlopok a nyugalom és biztonság kellemes érzését nyújthatják. A szövegdarabok talán a kaleidoszkóp színességével hatnak: fel-felcsillanva az apró mozaikok sokszínűségükkel kápráztathatnak el. Végképp elcsábulván, az olvasót a szöveg folyamatos olvasása sajátos többlettel jutalmazhatja: mintha arckép körvonalazódna előtte: érdeklődési körének sokrétűségével és kapcsolatteremtő képességének intenzitásával megmutató színes egyéniség képmása bukkan elő az adattengerből.

A bibliográfia, persze, célzott olvasók számára készül, és nem az esztétikum, hanem a praktikum szolgálatában áll. Kik ezek az olvasók, kik lapozhatják haszonnal Dr. Lenkey István itt közreadott bibliográfiáját? Szarvas István mindenekelőtt, akinek a Hetedhéthatárral kapcsolatos újságírói munkásságát dokumentálja a rendkívül precíz, gondos munkával összeállított adatsor, és persze mindazok, akiknek valamiféle közük lehet Szarvas Istvánhoz vagy a Hetedhéthatár magazinhoz; biográfiai, médiatörténeti,

művelődéstörténeti forrásként megkerülhetetlen segédeszköze lehet eljövendő kutatóknak.

Dr. Lenkey István jelen munkája a korábbiakból már ismert érényeit tükrözi: körültekintő gondosságát, biztos szakmaiságát, igényességét. Közreadott munkája személyi bibliográfia: a felvett dokumentumok mindegyike Szarvas István újságírói alkotása, és ezek mindegyike a Hetedhétthátár közérdekű magazin időben körülhatárolt (1997. december 1-je és 2012. február 28-a közötti) időszak lapszámaiban jelent meg. A jellegét tekintve retrospektív bibliográfia teljességre törekszik: az összefoglaló, zárt leírás számára minden lényeges adatot magába foglal.

Központi fejezetében a felvett tételeket időrendi sorrendben, illetve a számozás alapján rendezi. A tematikai fejezetre bontást az írások viszonylag kis terjedelme a magas tételszám (518) ellenére is indokolatlanná teszi; szerencsésebb a tiszta időrendiség alkalmazása, ez segítheti, az olvasót abban, hogy az évenkénti változásokra koncentrálhasson, és az egyes írásokat hozzárendelhesse a történetiség általánosabb idővonalához. Ennek megfelelően kronologikus rendben veszi számba, tárja fel és adja közre a szerző munkáinak meghatározott körét, hozzáférhetővé és terjeszthetővé téve azokat.

A leírások szabványosak, alkalmasak arra, hogy a felhasználó azokat más bibliográfiák adataival összevethesse, irodalomjegyzékhez hivatkozásokhoz alkalmazza. Az adatokat betűhíven közli, ahogy azokat az adatforrás tartalmazza. Szögletes zárójelben tünteti fel a forrástól eltérő adatokat, többnyire a szükséges és elégséges annotációkat, amelyek rövid, tárgyilagos kiegészítő információkat tesznek közzé az alaki és tartalmi követelményeknek megfelelően. Minden leírása és annotációja az eredeti dokumentumok kézbevétele (autopszián) alapszik, hogy a (néha csak figyelemkeltő) cím és a kiegészítés együtt kellő eligazításul szolgálhasson.

A tételek jegyzéke elé két fejezetet szerkesztett a szerző: az egyikben az írások alkotóját ismerteti meg az olvasókkal (Kömlös Attila

interjúja Szarvas Istvánval) a másikban a „lelőhely” bibliográfiai bemutatását végzi el: feltárja a kiadvány fontosabb adatait, és azok változásait (kiadó, felelős kiadó, felelős szerkesztő, nyomda, tördelés, szerkesztőség és elérhetőségei, a megjelenés gyakorisága, formátum, terjedelem). A tételek jegyzékét követően pedig részletes, betűrendes mutató közreadásával segíti a tájékozódást. Tekintettel arra, hogy a tételek jól behatárolható és viszonylag kevésbé terjedelmes anyagok körét ölelik fel, a szerző kerüli a mutatók tagolással (esetleg: név, hely, tárgy) történő túlbonyolítását. A bibliográfiát a rövidítések és feloldásuk) jegyzéke zárja. A fejezetek közötti oda- s visszautalások pontosak.

A személyi bibliográfia magában hordozza azt a lehetőséget, hogy segítségével az olvasó kialakíthasson magában egy többé-kevésbé határozott képet a bibliográfiában feldolgozott személyről. A kezünkben tartott kiadvány Dr. Lenkey István alkotása, annak minden vonatkozása az ő munkájára utal vissza, mégsem szeretném említés nélkül hagyni „alanyát”, aki előlép a szakszerű, száraz adattömeg mögül. Imponáló az a sokrétűség, tartalmi és megformálási sokféleség, amely Szarvas István írásaiból élénk tárul. Ha a sajtószerűségek közül a gyakoriságok alapján vonunk le következtetéseket, ki kell emelnünk a szerző kapcsolatteremtő képességét, kiterjedt és intenzív kapcsolati rendszerét, külpolitikai érdeklődését, a hazai progresszív tendenciák iránti figyelmét, a különösségek mellett a mindennapok embere iránt megmutatkozó empátiáját, elkötelezettségét.

Egy nagyon sokszínű újságírói pálya meghatározó szakaszának jelentős munkásságát mutatja be hű tükörként a bibliográfia. Kitűnik belőle: Szarvas István a Hetedhéthatár főmunkatársaként meghatározó szerepet vállalt a közérdekű magazin arculatának formálásában. Fontos ez a szerep és nemcsak megszólalásainak gyakorisága miatt az, hanem hogy törekvései bekapcsolták egy szélesebb áramkörbe, kiemelte a Hetedhéthatárt a helyi érdekűségből,

s kapcsolatrendszerét a lap szolgálatába állítva országos horizontot mutatott fel, és a határokon is túlmutató héthatáros nyilvánosságot kínált fel az olvasók számára.

Dr. Lenkey István megint kitűnő munkát adott ki a kezéből. Bibliográfiáját valójában a felhasználhatósága dicséri majd. Itt és most csak azt a megállapítást tehetjük, hogy ennek lehetőségét ez az igényes kiadvány garantálni látszik: a felvett dokumentumokat olyan egyértelmű szerkezetben és rendben adja közre, olyan szakmai apparátussal, hogy ezzel a komplex eszközrendszerrel az érdeklődők és szakemberek tájékozódási igényét a lehetőségek magas fokán tudja kielégíteni.

Komlós Attila
A kérdező válaszol

Beszélgetőtársam Szarvas István, akit a Hetedhéthatár olvasói a kezdetektől ismerhetnek, hiszen az első lapszámtól rendszeresen jelennek meg írásai a lapban. Interjúk, könyvrecenziók, tudósítások különböző eseményekről a tudománytól a sporton keresztül a gasztronómiáig. – A Hetedhéthatár 1997-ben indult, azonban az azt megelőző időszakról keveset tudunk veled kapcsolatban. Kérlek, mondj néhány szót a Hetedhéthatár előtti időszakodról!

SZ.I: 1997. december 5-én jelent meg a Hetedhéthatár első száma, de előtte is folyt az életem. Élelmiszer-ipari Főiskolát végeztem, majd utána szervezési és ellenőrzési területen dolgoztam. Hosszú éveken keresztül ezeken a területeken vezető beosztást töltöttem be. 1991-ben kezdtem el foglalkozni az újságírással, cikkek írásával.

– A Hetedhéthatárhoz hogyan kerültél? Te találtál rá vagy L. Csépanyi Katalin, a lap főszerkesztője keresett meg? Hogyan indult a kapcsolatod a magazinnal?

SZ.I: Úgy emlékszem rá, mintha ma történet volna! Balatonszép-lakon volt a MÚOSZ küldöttgyűlése és ott találkoztam L. Csépanyi Katalinnal. Akkor mondta, hogy tervbe vette egy heti vagy kétheti újság megjelentetését. Kérdezte, hogy hajlandó lennék-e a munkatársa lenni?Elképzelhetőnek tartottam. Megmondom őszintén, akkor nem vettem ezt komolyan, de rá egy évre jelentkezett. Már tőle is sokszor megkérdezték, hogy miért pont engem választott ki. Katalin elmondta: ez úgy történt, hogy Horn Gyula, az akkori miniszterelnök kormányzóvivői meghívott vendégként szerepelt, és akkor én, mint a Gépipar főszerkesztő-helyettese kérdeztem a miniszterelnököt. Ő korrektül válaszolt kérdéseimre.

– Tehát ez volt a belépő a Hetedhéthatárhoz: egy miniszterelnöki interjú.

SZ. I: Valóban így volt, Katalin azt mondta, hogy aki a Gépipar nevében a miniszterelnöktől kérdezni mer, arra az emberre neki szüksége van.

– Nem utolsó szempont, ha valaki kiterjedt kapcsolatrendszer birtokában van, megnyílnak előtte az ajtók a nagy emberek előtt. Tudhatjuk mindannyian, hogy miniszterelnökök, államfők, olimpiai bajnokok és különböző világhírességek is megszólaltak interjúidban. A Hetedhétthátár magazinnál eltöltött időszakot hogyan értékeled? Azt már tudjuk, hogy Te mivel gazdagítottad a lapot és a lap olvasóit. Mi az, amit a Hetedhétthátár magazin adott neked?

SZ.I: A Hetedhétthátár nagyon sokat adott nem csak nekem, hanem minden egyes Hetedhétthátárosnak. Nagyon jó csapat alakult ki már 1997-ben, ami állandóan bővült. Sajnos már sokan nem élnek azok közül, akikkel én 1997-ben találkoztam. Az első időben kéthetente voltak szerkesztőbizottsági ülések. Ha nem is kéthetenként, de egy-két havonta odautaztam.

– Azt hozzá kell tenni, hogy a szerkesztőbizottsági ülések megjelenés nagyon hivatalos, a valóság azért más. Nem úgy kell elképzelni ezeket, mint egy munkahelyi értekezletet, ahol leül mindenki és elmondja, hogy mivel készült a következő lapszámba, hanem sokkal közvetlenebb, baráti hangvételű találkozók voltak ezek.

SZ.I: Valóban így volt. Nagy érdeklődéssel várták mindig az Iparos Kisvendéglőben, a „pécsi Pilvaxban” a résztvevők, hogy milyen cikkek kerültek be. Akkoriban a Hetedhétthátár még nem online volt, hanem papír, és már csütörtökön, a találkozó napján mindig megkaptuk a pénteken megjelenő újságot. Nagy élvezettel vettük az újságot kézbe, s ezeken az összejëvöveleken az évek folyamán egyre jobban megismertük és megszerettük egymást.

– Ez a lényeg! Nem csak egymás kutatási területét, szakmáját ismerhettük meg, hanem egymás személyiségét is. Valóban, egy nagy baráti társaság, egy nagy család jött létre a Hetedhétthátár révén. A szakmához visszakanyarodva, arról szeretnék kérdezi

– már amennyire lehetséges elárulni a jó interjú titkát – mi kell ahhoz, hogy egy interjú során azt kapja az interjú készítője, amit szeretne, és amire közvetve az újság olvasói kíváncsiak. Hogyan lehet úgy elkészíteni egy interjút, hogy mindaz átjöjjön a megszólaltatott interjúalanytól, amire az olvasó kíváncsi?

Sz.I: Nem könnyű egy jó interjút megcsinálni. A legfontosabb, hogy összhang alakuljon ki a kérdező és a kérdezett között. Ha bármelyik hiányzik, akkor nem lesz jó az interjú. Akármilyen jó kérdésekre lehet olyan válaszokat adni, amelyek elrontják az interjút, ugyanakkor lehet rossz kérdésre is jó választ kapni. Ilyenkor egyszerűbb a rossz kérdést írásban utólag kijavítani. A legfontosabb szempont, ugyanúgy, mintha valaki vizsgáznai megy felsőbb intézménybe, hogy alaposan felkészüljön. A jó interjú egyik fontos titka, hogy fölkészültnek kell lennünk a meginterjúvult személyből szakmailag, és esetleg a hobbját is kell ismerni. Mindenkire pozitív hatással van az, ha látja, hogy aki kérdezi, ismeri az életútját. Ezt magamon is tapasztaltam. Előfordult viszont olyan is, hogy nem megfelelően készültem fel, és már a második-harmadik kérdésnél megmondta az interjúalany, hogy akkor fáradjak vissza, amikor fölkészültem.

– Ezek szerint két részre lehet bontani a felkészülést. Meg kell ismerni az interjúalanyt egyrészt szakmai tevékenysége oldaláról, másrészt emberi oldaláról – ideértve a szokásait, hobbjait. Akivel azonban életedben először találkozol, azzal hogyan találod meg azt az összhangot, ami szükséges ahhoz, hogy egy jól sikerült beszélgetés kerekedjen ki a végén?

Sz.I: Amint az előbbieken mondtam, el kell olvasni a vele készült anyagokat, minél többet! Meg kell ismerni az életrajzát, de az se káros, ha esetleg érdeklődik az ember az egész habitusáról, hogy milyen típusú az illető. Az is előfordul, hogy akármennyire fölkészült az ember, ha egy rossz napot fog ki, az az interjú rovására meg.

– Mi alapján választod ki az interjúalanyokat? Van egy előre elkészített terv, hogy kikkel szeretnél interjút készíteni? Avagy: hogyha alkalom kínálkozik, akkor megragadod a lehetőséget?

SZ.I: Sokszor kínálkozott lehetőség, de nem minden esetben ragadtam meg. Lehet, hogy már a koromnál fogva van ez így. Nem szívesen vállalom azt, hogy felkészületlenül készítek interjút. Néha nagyon nehéz a döntést meghozni, mert lehet, hogy valakivel nem lesz még egyszer lehetőség interjút készíteni. Volt már rá példa – épp a közelmúltban egy fogadáson találkoztam egy olimpiai bajnokkal – de az életéből nem voltam fölkészülve, így nem vállaltam annak ódiúmat, hogy lássa, nem vagyok életéből naprakész.

– Beszéljünk azokról a munkáidról, melyekre büszke vagy! Van-e kedvenc interjúid?

SZ.I: Egy félt tucatot szívesen említek, ezt már máskor is megkérdezték tőlem. Habsburg Ottó királyi fenség, kivel nagy öröm volt készíteni interjút. Aztán Faludy György, költőfejedelem író, Pungor Ernő akadémikus. Ők már sajnos nem élnek. Szintén nagy szeretettel és örömmel emlékszem vissza Kádár Béla akadémikussal, volt miniszterrel készített interjúmra. Erdő Péter bíboros szintén kellemes emlékeket ébreszt bennem, vele már két alkalommal is sikerült interjút készítenem. Szintén két interjú készült Vízy E. Szilveszterrel, az MTA korábbi elnökével. Még egy közelmúltbeli interjú kedves számomra – ez már a hetedik – Elizabeth Blackburn Nobel-díjas orvossal. Nagyon nagy szó egy Nobel-díjassal beszélni!

– Van-e a munka mellett szabadidőd? Mi a hobbid? Vagy a szakma és a hobbi szorosan összefonódik?

SZ.I: Összefonódik. Korábban még sportoltam, de most már nem. Szeretek sokat olvasni, különösen az interjúköteteket kedvelem. Nagyon sok jó interjúkészítő van a világban. Szeretem a rádiót és a televíziót is nézni. Különösen az interjúkat figyelem, azért, hogy esetleg valamit elleshetek belőlük.

– Ahogy a mondás is tartja, jó pap holtig tanul. Mindenholnan lehet módszereket tanulni. Maradjunk még a felkészülésnél, az interjúkészítés alapjainál! Tervezed-e valamilyen formában átadni tapasztalataidat, tudásodat az azok számára, akik ezt a pályát választják?

SZ.I: Ennek két formája lehetséges. Az egyik, hogyha valaki megkérdez engem – készült már rádió vagy TV interjú például. A másik, hogy tervezem egy könyvben az interjúkészítés módszertanának a megírását. A lassúságomat figyelembe véve, ez egy hosszabb távú munka – bár ne úgy lenne! – de talán majd 2014. januártól, a „hetvenkedési” időszakomban erre is jut idő.

– Az internetes újságírás korában vagyunk, amikor bárki írhat blogot, megoszthatja gondolatait a világhálón. Csak a szabadidő képez korlátokat azok számára, akik ilyen tevékenységet szeretnének folytatni. Boldog-boldogtalan újságírónak gondolhatja magát. Találkozhatunk olyan megnyilatkozásokkal, amelyek bőven hagynak kívánni valót maguk után. Mit gondolsz: ezek a kezdeményezések előbb-utóbb kiforrnak magukat és idővel kirostálódnak a rosszabbak, vagy úgy látod ezek a fajta megnyilvánulások inkább rontják a szakma színvonalát? Mit tanácsolsz azoknak, akik az újságírással kezdenek foglalkozni? Nekik milyen nehézségekkel, buktatókkal kell szembenéznük?

SZ.I: Annyira nem vagyok okos ember, hogy ezt a problémát meg tudjam oldani. Szerintem az egész világon mindenütt keresik a választ arra, hogy mennyiben különbözik a blog és az internetes újságírás a hagyományos újságírástól. A nem internetes újságírásban is lehet rossz cikket írni. Talán annyit mondanék, hogy egyre inkább arra felé kellene tendálni, hogy ha valaki ír egy internetes újságnak bármilyen cikket, hogy azt valaki nézze át, hogy ne legyen benne hiba. Az írott sajtóban többen nézték át a megjelenő cikkeket, így nagyobb valószínűség volt a minőségi munkának. Néhány kivételtől eltekintve, nem hiszem azt, hogy a legtöbb ember

képes arra, hogy az újságírás minden területéhez egyformán ragyogóan értsen, ráadásul tökéletes a helyesírása és művészi fotókat is tudjon készíteni.

– Napjainkban egyre kevesebb olyan „polihisztor” van, aki az átlagoshoz képest több szakterülethez is magas szinten ért. Az újságírás széles körben való elterjedése kapcsán sajnos gyakoriak a szakmai pontatlanságok, amelyeket utána sorra átvesznek. Korábban beszélgettünk is arról, hogy milyen nehéz a megjelenő írásokat szakmailag ellenőrizni, nincs garancia arra, hogy a megjelenő tartalom valós, és így biztos alapot jelenthet egy további cikk megírásához. A Kérdeztem-válaszoltak című interjúköteted megjelenését Szarvastól Kanadáig nagy siker övezte. Te magad, mint a kötet szerzője, hogy élted meg azt a lelkes fogadtatást, ami az olvasók részéről megnyilvánult?

SZ.I: Az az álláspontom, hogy megjelenjen interjú egy újságban, az komoly munka. De az igazi, ha ezek az interjúk külön nyomtatásban jelennek meg. Nagyon fontos ez azért is, mert akkor úgy a szerző, mint aki a könyvet szerkeszti, még legalább egyszer átnézi. Minden szerzőnek ajánlom, ha megjelenik egy kötete, akkor ennek híre könyvbemutató formájában jusson el a közönséghez! A könyvbemutatón elhangzott kérdésekből nagyon sokat lehet tanulni. Egy könyvbemutatón rossz kérdés nincs, csak rossz válasz. Különösen a Kérdeztem-válaszoltak című könyvnél nagyon sokat tanultam az ott elhangzott kérdésekből. Öröm számomra, hogy Budapesten, Pécsen, Szarvason és Kanadában is sikerült tartani könyvbemutatót az interjúkötet kapcsán.

Számomra a legnagyobb élményt természetesen a kanadai könyvbemutató jelentette. Sok érdekes dolgot kérdeztek tőlem és nagyon sokat tanultam a Kanadában élő magyaroktól. Nagyon jóleső érzés volt, hogy Kerekes Sándor barátom révén sikerült találkoznom a montreali főpolgármesterrel és a kabinetfőnökkel, akik megtiszteltek azzal, hogy, a könyvből akartak vásárolni. Ezt természetesen

nem fogadtam el, ajándékba adtam nekik... Így a kötet egy példánya bekerülhetett a Montreali Főpolgármesteri Hivatal könyvtárába. Sőt, mint a könyv szerzője, a főpolgármester vendégeként beleírhattam a Hivatal Aranykönyvébe!

- Erről az eseményről fénykép is megjelent a Hetedhéthatárban.

SZ.I: Nemes érzés volt! Ezt követően találkozhattam Magyarországon kanadai nagykövetével, Vastagh Pállal, valamint a Montrealban élő főkonzullal, Szentmihályi Gyulával, aki tárlatvezetést tartott számomra a hegedűmúzeumban. Mindketten kértek a könyvből 1-1 példányt.

- Úgy tudom, „ha már ott jártál”, akkor nem csak mint vendég élvezted a helyiek szeretetét, hanem rögtön aktív munkába fogtál és meginterjúvoltad az említett személyeket.

SZ.I: A kanadai magyar nagykövettel és a konzul úrral is készült interjú.

- Mondhatjuk, hogy a szakmád az életed, és véletlenül sem szalasztod el a kínáló interjúlehetőségeket.

SZ.I: Hadd említsem, hogy amikor itt volt a kanadai főkormányzó, akkor szintén sikerült vele interjút készítenem.

- A kanadai kapcsolat – ha lehet mondani – a többihez képest is még intenzívebb?

SZ.I: Igen. Kitűnő barátom, a sportberkekben híres Kerekes Sándor révén, aki megszólal az első könyvemben és benne lesz a következőben is.

- Úgy tudom, már készül a következő interjúkötet. Milyen konkrét elképzeléseid vannak ezzel kapcsolatban?

SZ.I: Valóban, a Kérdeztem – válaszoltak következő kötetén gondolkodom. Átnézve a Hetedhéthatárban 1997. óta megjelent interjúimat, ebbe szeretnék betenni olyat is, ami 1997 és 2000 között jelent meg. Hiszen az azóta eltelt évek távlatából ezekre már korrajzként lehet tekinteni. Úgy érzem ezek – legalábbis számomra – értékebbek, mint a közelmúltban megjelent beszélgetések. Sokan azt

mondják, az a jó és fontos interjú ami a közelmúltban jelent meg. Azonban én úgy érzem, hogy ez nem így van. Igenis van egy-két olyan régebbi anyag, amit érdemes megjelentetni a készülő kötetben. Illetve esetleg olyanokat is, melyeket a 2008-ban megjelent interjúkötetem után készítettem.

– Kikkel szeretnél a közeli, vagy a távolabbi jövőben interjút készíteni? Emlékszem, a tavaly májusi könyvbemutatón említettél néhány személyiséget.

SZ.I: Igen, tudom kikre gondolsz. Ez inkább az álom kategóriában szerepel, bár nagyon pozitív hozzáállást tapasztaltam: Erdő Péter bíboros úr és Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes úr is támogatnak ebben. Ha személyesen nem is, de kérdések elküldésével Őszentségének XVI. Benedek pápának. Viszont megmondom őszintén, olvastam Peter Seewald német újságíró pápával készített interjúkötetét: valami csodálatosan fölkészült ember, egészen speciális interjúkészítési módszere van, amiből nagyon sokat tanultam. A másik személyiség Barack Obama, az Egyesült Államok elnöke.

Korábban Tuffo nagykövet úrral többször sikerült beszélgetnem – tervbe vettem, hogy a jelenlegi nagykövettel is felvéve a kapcsolatot megpróbálom az interjút elkészíteni. A közelmúltban a szlovák és a brazil nagykövettel állapotunk meg interjúról. Az elkövetkező időkben ezt a két riportot tervezem. Meg kell mondanom, sok interjúm van magnószalagon, vagy leírva, melyek publikálásra várnak, s inkább ezzel szeretnék foglalkozni. Természetesen, ha egy „nagy vad puskám elé kerülne”, akkor azon elgondolkoznék, de mindenképpen csak akkor, ha fölkészült vagyok. Mindenkiből nem tud az ember fölkészült lenni. Nem tudni, mikor kerülök olyan helyzetbe, hogy találkozok valami „különleges prédával”!

– Eddig főként politikusok, közéleti személyiségek kerültek előtérbe, viszont említetted azt is, hogy korábban aktívan sportoltál. Idén lesz a londoni olimpia. Tervezel a szívedhez oly közel álló

terület, a sport legfontosabb idei eseményén személyesen jelen lenni? Sportolókkal interjút készíteni a helyszínen?

SZ.I: Az leginkább pénz kérdése, nem tervezem. Meg kell mondanom, 1980-ban a moszkvai olimpiára szerettem volna elmenni, de állásproblémák miatt le kellett mondanom azt az utat amit most már nagyon bánok. Nincs olyan sportoló, akivel tervezek interjút. Azonban van a magyar csapatban egy-két olyan ember, akivel már készítettem interjút. Közülük kettőt kiemelnék: egyikük Berki Krisztián, aki elképzelhető, hogy érmes lesz, és a kedvenc sportolónőm, akivel már készült interjú, Janics Natasa. Inkább innen, Magyarországról drukkolok az én két kedvencemnek, hátha megint gyarapítják az olimpiai érmeik számát.

– Bízunk benne! A másik kedvenc területed a művészet, azon belül a film. Volt alkalmad Jiri Menzellel személyesen találkozni és interjút készíteni vele. Úgy érzem azonban, hogy nem csupán, mint interjúalany volt fontos számodra az Oscar-díjas filmrendező, mert tudom, hogy maga a filmművészet is fontos szerepet tölt be az életedben. Rendszeres résztvevője vagy filmfesztiváloknak, akár Budapesten, akár Pécsen. Erről néhány gondolatot megosztanál velünk?

SZ.I: Megmondom őszintén, hogy a filmművészethez nem annyira értek, de sikerült pár filmrendezővel beszélnem. Menzel mellett Jancsó Miklóssal is készítettem interjút. Továbbá van egy interjúm az Észak című díjnyertes norvég film rendezőjével, Rune Denstad Langlo-val, akivel Budapesten a Titanic Filmfesztiválon találkoztam.

– Az egészségügy, az orvostudomány világa szintén közel áll hozzád. Az interjúalanyaid között szerepelnek akadémikusok, olyan személyiségek, akik az orvostudomány területén tevékenykednek. Személyes indíttatásból került képbe ez a különleges, számomra talán kicsit kakukktojásként megjelenő terület? – hiszen a sport, vagy a politika nap mint nap ott van az életünkben, a filmművészet

és a színház pedig olyan, hogy gyorsan a szívébe zárja az ember, viszont az orvostudomány kicsit talán távolinak tűnő téma.

SZ.I: Nagyon egyszerűen tudok rá válaszolni, mivel egyre több betegségem lesz, így fontos a személyes indíttatás. Sokat jelent, hogy az ember megértheti ezeket a problémákat. Különösen érvényes az, hogyha egy orvossal szeretnék interjút készíteni, nagyon alaposan föl kell készülnöm.

– Nem csak a betegségekről van szó, ha az orvostudományt nézzük, hanem a betegségek megelőzéséről is, az egészséges életmódról. Épp ma beszélgettünk az alvás egészségre gyakorolt hatásáról, a jó alvás fontosságáról. Sok más tevékenység van, ami hozzásegít bennünket ahhoz, hogy egészségesek maradjunk.

SZ.I: Az étrendemet igyekszem így összeállítani. Sok ember tudja, hogy mit kellene csinálnia, csak nem tartja be. Az alvás száz százalékig így van, nekem is van alvással kapcsolatos problémám. Nem szívesen sorolom fel a betegségeimet, de sok olyan orvossal készítettem interjút, kiknek munkája az én betegségeimmel kapcsolatos.

– Jó egészséget kívánok, és sok-sok jól sikerült interjút! Az olvasók nevében is megkérek arra, hogy a jövőben is mutass be, hozz közel hozzánk olyan személyiségeket, olyan hírességeket és kevésbé ismert, közöttünk élő embereket, akiktől tanulhatunk!

Kelt: Pécs, 2012. március 16.

Szarvas István
Gömörországtól Baranyáig

Pécsett, az Iparos Kisvendéglőben, a Hetedhéthatár Pilvaxban beszélgetünk egy szeptemberi este.

– Hogyan készülsz a hetvenkedésre? Vagy nem is hetvenkedsz?

L. I.: Nem hetvenkedek, viszont készülök a 70. születésnapomra. Barátaim szerveznek egy összefüvetelt, ők a Hegyi Beszédeselek Baráti Társaságának a tagjai. Másfelől pedig úgy, hogy a putnoki Holló László Galériának ajándékozott képző- és iparművészeti gyűjteményemből a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumok Igazgatóságával együtt kiállítást rendeznek Putnokon és azt ünnepélyesen fogják meg-nyitni három nappal korábban, mint ahogy ténylegesen lesz a 25567. napja születésenek.

– Ez a hetvenedik születésnap miben különbözik az előzőktől?

L. I.: Úgy gondolom, hogy semmiben. Talán több összefoglalásra késztet, mint az előzőek. Már a hatvanötödiktől kezdve tudatosan készülök összegezni a mögöttem lévő évek eseményeit, eredményeit és számba venni az eredménytelenségeit.

– Két tanárról szölsz az életrajzodban. Ok azok, akik nagy muniációt adtak az élethez, de ők nem egyetemi tanárok voltak. Mondanál rölük egy-két gondolatot?

L. I.: Helyesbítenem kell, három tanárról van szó, akik általános iskolás koromban meghatározták sorsomat. Az egyik Fritsch Sándor kántor-tanító. Miután Putnokon ekkor már nem felekezeti iskolák voltak, a felekezeti tanítók a központi iskolában tanítottak, én így kerültem a római katolikus kántor-tanító osztályába. A tanító úr jól tanított, nagyon szerette a gyerekeket és az embereket. A kis pálcáját kitette az asztalra, de sohasem vetemedett arra, hogy bárkinek a kezére verjen, azzal csináljon rendet, Néhány hónap alatt megtanultunk olvasni és már karácsony táján az akkori megyei lapot

olvastatta velünk. Igaz, egy szót sem értettünk, de folyamatosan tudtuk olvasni. A másik Szűcs Gyula, a felső tagozatban történelmet tanított. A harmadik pedig Tompa Anna (csak névrokona a híres gömői költőnek, Tompa Mihálynak) a magyar irodalmat tanította. Mindhárman a helytörténet szerelmesei voltak és ebbe az irányba vezettek bennünket is. Ezért nekem ők a példaképeim. így lettem a gömői irodalom, történelem, néprajz elkötelezettje.

Két középiskolai tanáromat is szeretném megemlíteni. Sztronga József a magyar irodalmat, míg Kónya Ilona a történelmet tanította. Sztronga tanár úr is a gömői irodalom szellemiségét és annak ismeretét mélyítette el, míg Kónya tanárnő Gömör történelmi jelentőségét és szerepét mindig összevetette az országos történelmi ismereteinkkel. Kónya Ilona akkor kezdte tanári pályáját, amikor elsők voltunk, így nagyon köze állt hozzánk. Nemhiába akartam történész lenni. Egyetemi éveimből három emberre gondolok mindig nagy szeretettel és tisztelettel. Dr. Pákozdy László Márton általános vallástörténetet, Dr. Varga Zsigmond József görög nyelvészetet tanított a Teológiai Akadémián. Dr. Borsa Gedeon az ELTE könyv-társzakai könyv-, nyomda- és nyomdászattörténetet tanított. A tanárain többsége nem hatott rám különösebben.

– A felsőfokú tanulmányok során három diplomát szereztl. Menjünk ezeken éjig! Vajon az egyik diploma megszerzése könnyítette-e a többi megszerzését?

L. I.: Könnyítette és segítette is. A teológiai tanulmányaim egy általános vilásképet és tudományképei adtak s ezekből már könnyebb volt a könyvtár és a magyar-történelem szakon is építkezni. A magyar-történelem szakon az előző tanulmányaimból bizonyos részeket elfogadtak, még ha vizsgát nem is. Bár előfordult, hogy a vizsgát is beszámították

– Akkor menjünk végig ezeken! Tehát kezdjük el a teológiával!

L. I.: Nem tudom, hogy érdemes-e részletekre kitérni. Annyit azonban elmondok, hogy én pusztán véletlenül lettem teológus.

Családi okokból egyéb származásúnak számítottam és ezért két alkalommal nem vettek fel az egyetemre. Szüleim és az akkori putnoki református lelkész javasolták, hogy próbálkozzak és a későbbiekben talán lesz módom váltani. A teológia azért volt jó nekem, mert a tanulás jó ízét itt éreztem meg igazán. Addig én követtem apám elvét: fiam neked az a dolgod, hogy tanulj, a tanítónak, hogy tanítson, nekem, hogy fizessenek. Ezért megtanultam mindent. A teológián az előbb már említett két professzor mellett már ráéreztem a tudomány jó ízére. Ott pályatételeket készítettem, azokkal nyertem is. Megtanultam nyelvészeti, egyháztörténeti, filozófiai tudományokat és ezek a továbbiakban megkönnyítették a tanulmányaimat.

– Itt álljunk meg egy pillanatra! Mert ha valaki teológiára jár, azon a területen magasabb szintre is eljuthat, ott is doktorálhattál volna és a végén lehattél volna nagytiszteletű úr is. Fogtad magad, és átmentél egy egészen más területre, utána egy harmadikra. Érdekel, hogy a teológiát annak ellenére, hogy segédlelkész voltál, miért hagytad ott, s miért nem lettél lelkész?

L. I.: Valójában nem találtam meg a helyem és azt keresve indultam tovább, előbb az egyház berkein belül, majd kívül kerestem meg a nekem legjobban megfelelő feladatokat.

– Nem mentél tovább az egyházban biztosított ranglétrán. Ennek kell, hogy valami oka legyen. Mert azt már el tudom inkább képzelni, miután a másik két egyetemen ott azok egymást segítették.

L. I.: Ennek egyszerű oka volt. Nekem ez egy átmenő kapocs volt a további egyetemek felé. Nem akartam lekötni magam a lelkészi szolgálattal, azt nem éreztem magam számára teljesen elfogadhatónak, ezért vállaltam el a kollégiumi irodavezetést, ezért lettem azután könyvtáros. A könyvtári munkában már kezdtem megtalálni a helyemet, valójában ekkor kezdődött el a „tudományos” pályám.

– Akkor mondjuk ki ezt a két különálló második-harmadik egyetemem! Mert csak a rövidítések vannak meg. Az ELTE az egyik.

L. I.: Igen, az Eötvös Lóránt Tudományegyetem, ott végeztem a könyvtár szakon. A másik a KLTE, a Kossuth Lajos Tudományegyetem. Ott végeztem a magyar-történelem szakot.

– Most ott tartunk, hogy elvégeztél három egyetemet, de ha belenézünk a foglalkozásaidba, miből, mitől fakad az, hogy ennyi foglalkozást űztél?

L. I.: Egyfelől kényszer, másfelől pedig kerestem a helyemet. Irodalomtörténész szerettem volna lenni, a könyvtárszak sem vitt hozzá sokkal közelebb. Amikor elvégeztem a magyar-történelem szakot, akkor már annyira előre voltam a korban, hogy akik a maguk idejében végeztek, akkorra már befutottak a szakmába. Itt is keresnem kellett helyemet és nagy sokára azért kialakult, hogy irodalomtörténettel is foglalkozzak, de már csak külsősként, azután már sok egyébvel is foglalkoztam, ami tanulmányaimmal valamilyen kapcsolatban volt, van.

– Még fizikai munkát is végeztél, sőt, mielőtt elvégezted az egyetemet, a húsuparban tevékenykedtél. Azért mondom, hogy fizikai és szellemi munkával egyaránt foglalkoztál. A könyvtárszak és a nyomda is egy kicsit egymásra épül, de hogyan?

L. I.: Ez úgy épült egymásra, hogy amikor a Református Kollégium főigazgatójának voltam az irodavezetője, akkor a pártállam még keményen meghatározta az egyházak nyomtatvány dolgait. Én voltam a megbízott, aki a nyomdával tartotta a kapcsolatot és felelős voltam a nyomtatványokért. Ekkor tanultam bele a nyomdai szakmába. Amikor 1986-ban otthagytam a Kollégiumot, az egyházat, a PIREMON Kisvállalat nyomdájában kezdtem dolgozni. Megszereztem a kéziszedő szakmunkás bizonyítványt, bár ezt a főnökök nem kérték, de én szerettem volna a könyvtervezői és szerkesztői szakot elvégezni az Iparművészeti Főiskolán. Haimann György és Szántó Tibor professzorok megmondták, hogy enélkül nem lehet, ezért lettem kéziszedő.

– Ebbe egy kicsit merüljünk bele, mert ez egy kívülállónak nem kristálytisza, hogy miért nem lehet anélkül ezt elvégezni?

L. I.: Azért nem lehetett, mert a nyomdászat alapeleme a kézi szedés. Enélkül nem lehetett, mint ahogy ma számítógép nélkül sem lehet tervezni, oldalakat összerakni.

– A könyvtárszakhoz kellett egy ilyen?

L. I.: Nem a könyvtárszakhoz, hanem a könyv- és kiadványszerkesztő szakhoz.

– Könyvtervező vagy?

L. L.: Azt is elvégeztem. A Magyar Könyvtárosok Egyesülete az Iparművészeti Főiskolával közösen szervezett egy hároméves kurzust.

– Akkor ez a debreceni egyetem után volt. Ez már a negyedik végzettséged?

L. I.: Igen, ez már a negyedik volt. Közben doktoráltam, 1984-ben summa cum laude minősítéssel védtem meg értekezésemet, amelynek címe: Diákújságok a Debreceni Református Kollégiumban 1795-1914 között. A ,80-as évek elején kint voltam Svájcban, Bázelen ösztöndíjasként, ahol művészettörténeti és teológiai stúdiumokat hallgattam egy évig.

– Igen, értem. S mindezek után egy könyvkiadónak lettél főállású munkatársa.

L. I.: Igen, a budapesti székhelyű Mécs László Lap- és Könyvkiadónak.

– Mi volt a feladatod a kiadóban?

L. I.: Szerkesztettem és megterveztem a könyveket, s egyéb kiadványokat. Eljártam a nyomdába, ahol szemmel tartottam a megrendelt munkáink útját.

– Akkor nem gondoltál arra, hogy esetleg saját könyvedet is megtervezd, megszerkeszd?

L. I.: Akkor még nem gondoltam ilyenekre. Később az is megtörtént. Bölcseki Gusztávval, majd Tardos Máriával közösen jelent

meg könyvünk. Bölcskei Gusztávval 1990-ben jelent meg egy szótárunk, melynek második kiadása 1992-ben látott napvilágot. A Tardos Máriával írt útikönyvünk, ha jól emlékszem 1996-ban jelent meg már Mohácson: Mohácsi séták címmel. Idegenvezető-kalauz ez, mely úgy van kialakítva, hogy minden egyes séta elvezet egy pihenőhelyül szolgáló hangulat-karbantartó intézményig, azaz egy vendéglátó egységig, ahol az élmények mellett kulináris örömeinkben is részesülhet a látogató. Mind ezek mellett összeállítottam, szerkesztettem terveztem több személyi bibliográfiát, sajtórepertóriumot, grafikai mappákat és kiállítási katalógusokat. Az utóbbi években a HegyiBeszédesek Baráti Társaságának füzeteit, naptárait tervezem és szerkesztem.

– Életed egy pontján ezután következett egy újabb szakma, az újságírás.

L. I.: Ez nem szakmaként jött, mert már korábban időszakosan, majd később rendszeresen jelentek meg írásaim különféle újságokban. Hajdú-Bihar és Nógrád megyei lapokban, különböző üzemi újságokban, Alföldben, a Könyvtárosban, Köznevelésben, a Kisgrafikában, stb. Mohácsra kerülve hívtak a Mohácsi Hírlaphoz, ahol előbb a pesti állásom mellett írogattam, majd főállású lettem, sőt vezettem a kulináris rovatot is.

– Most térjünk át egy másik területre! A véleményed szerint van-e közös Gömörországban és Mohácsban?

L. I.: Gömörország és Mohács között legfeljebb annyi a közös, hogy mindkét helyen több nemzetiség él egymás mellett. Gömörországban és Baranyában az a közös, hogy néhány kiemelkedő város mellett a kistelepülések a jellemzőek.

– Melyik áll hozzád, a szívedhez közelebb, vagy mind a kettő?

L. L.: Most már mindkettő közel áll hozzám. De azért otthon a magyar zászló mellett a gömöri címeres zászlót is lengeti a Mecsek felől érkező szél. A baranyai zászló éppen még nincs kitéve.

- Van Mohácson még olyan ember, akinél a gömöri zászló ki van téve?

L. I.: Nincs, és még a nagy-térségben sem tudok ilyenről. Elmesélek a zászlóval kapcsolatosan egy történetet. 1994-ben építettük fel a házunkat a Szőlőhegyen, és karácsonyra költöztünk be. A következő tavasszal kitettük a zászlókat. Előttünk járnak el a szőlőtulajdonosok szőlejükbe, többnyire svábok, sokácok. S egy alkalommal észleltük, hogy nagyon figyelnek és pusmogznak egymás között: mi ez a zászló? Senki nem merte megkérdezni, csak egy öreg barátom, a Gráf Tóni bácsi. Miután a feleletet megkapta a zászlóval kapcsolatosan, már egy negyed óra múlva hallottam, hogy egy-másnak adják a hírt: gömöri zászló. Azt sem tudták, hogy hol volt, hol van Gömör, de azért mondták.

- Mit jelent neked a civil szerveződés, és különösen a HegyiBeszédesek Társasága?

L. I.: A civil szerveződés nekem azt jelenti, hogy hasonló gondolkodású emberek jönnek össze politikamentes asztaltársasággá. Valamilyen kulturális kötődés szerint érzik magukat összetartozónak. A HegyiBeszédesek Baráti Társasága 2004-ben jött létre a mohácsi Szőlőhegyen. Nem bejegyzett társaság, anyagi támogatást sehonnan sem kap, s amit létrehozunk, azt a saját pénzünkből fedezzük. Ebben a csoportban vannak költők, festők, grafikusok, fafaragók, akik nem műkedvelői csupán ezeknek a műfajoknak, hanem meg is mérették már magukat többször is helyi és megyei rendezvényeken. Én, mint irodalommal és történelemmel, művészettörténettel foglalkozó ember biztatom őket, és időnként kritizálom, ha nem látom, hogy elég aktívan dolgoznak. E csapatot a művészetek szeretete tartja össze.

- Azt hallottam, hogy jutalmakat, díjakat is adtok ki, ami követhető példa lehetne másoknak is.

L. I.: Mondatod második felére azt kell válaszolnom, hogy bizonyára mások is csinálják, csak mi éppen nem tudunk róla. A mondat

első felére pedig az a válaszom, hogy nem kell valamiféle nagyon komoly jutalomra gondolni. Csupán emléklapokról, csasztuskákról van szó. Az emléklapokon feltüntettünk valamiféle díj elnevezést, kinek-kinek alkata, tettei szerint. Rajzolóink aranytoll, karikatúra díjat, festőink aranyecset díjat kaptak, melyhez természetesen egy-egy reprezentatív tárgy is járult, nagyméretű toll, vagy éppen egy korongecset. Nem sorolom tovább...

– Én ezt nagyon pozitív, követendő tettnek tartanám más ilyen szervezetekben is, itt a Hetedhéthatárban is.

L. I.: Volt a lapnál is ilyen kezdeményezés, amikor kerestük a legjobb cikk íróját az első vagy a második évben. Az olvasók szavazatai alapján akkor Ádám Miklós írása kapta a legjobb helyezést, de ez a kezdeményezés valahogy elhalt.

– Most térjünk rá a Te nagy szerelmedre, az ex librisre és az alkalmi grafikára. Azt tudom, hogy Pásztor Pál evangélikus lelkésznel találkoztál e miniatűr műalkotással, majd Nagy Dezső lelkész-könyvtáros vezetett be e csodálatos világba. Mi az ex libris és az alkalmi grafika?

L. I.: Az ex libris szó már a könyvnyomtatás idejében ismert volt és a könyvgyűjtők között élt. Kezdetben csak beírták ezt a latin szót és a hozzátartozó nevet tintával a könyvbe. Nagyon fontos volt, hogy a könyvet megjelöljék, mert akkoriban gy könyv felért egy tehén árával. Később már bélyegzőjüket üttették a kötéstáblának a külső oldalára. Ez volt a szuper exlibris. A könyvnyomtatás feltalálása után Albrecht Dürer, 1516-ban készített ex libris céljára egy fametszetet, majd követői is akadtak. A magas-nyomás elterjedésével szélesedett az ex libris készítőik és felhasználók köre, és száma. Az ex libris sokszorosított eljárással készített papírlap, melyet kötéstábla belső oldalára ragasztanak azzal a céllal, hogy a könyv hova/kihez tartozását dokumentálják. Nem más ez kezdetben, mint művészi rajz, címer, embléma, történetileg kialakult allegória, szimbólum vagy egyéb ábrázolás. Csak később írták ki az ex libris

kifejezést és a könyv tulajdonosának nevét esetleg jelmondatával, lottóval, idézettel ellátva.

Az ex libris az egyes korok és művészeti stílusok, ízeleik szerint más-más megformálásban jelenik meg. Az alkalmi grafika a XIX. század égének a terméke, mely a XX. században teljesedett ki. Házasságkötési, születési értesítők, im memoriam lapok, karácsonyi és újévi lapok, stb. tartoznak e körbe, zek is a megrendelő személyére szabottak az ünnep hangulatával összekapcsolva, z alkalmi grafikát barátoknak, gyűjtőknek küldjük, ezért nagy példányszámban sokszorosítatjuk. Miután ez is egy gyűjtési terület, így azt is elérjük vele, hogy viszonzásul mi is egy művészi alkotást kapunk. Különösen a karácsonyi-újévi lapok küldése révén. Voltak évek, amikor magam is 5-600 ilyen lapot adtam postára a világ különböző országaiban élő gyűjtőknek. Igaz, hogy nem volt még ilyen magas a postaköltség és hasonló számú szép lappal gyarapodott gyűjteményem.

– Kezdetben tehát nem volt sokszorosított ex libris?

L. I.: A kódexek korában nem beszélhetünk sokszorosításról, mert minden darabja egyedileg íródott bele, vagy pecsételték rá a kötéstáblára a tulajdonjog megjelölést. A nyomdászat elterjedésével, a könyvek számának megnövekedésével tértek át z igényes könyvgyűjtők a sokszorosított, de művészek által rajzolt, tervezett, fába agy rézbe metszett kisméretű grafikai lapok használatára.

– Ezáltal nyomon követhető egy-egy könyvnek az útja?

L. I.: Igen. Ennek ékes bizonyága az a közelmúltban rendezett kiállítás is, melyet szegedi Somogyi Könyvtárban láttam. Bemutatták a Somogyi gyűjtemény azon darabjait, melyekben ex librisek voltak, Több műnek a kötéstáblájában több ex libris is be volt ragasztva. Látni lehetett, hogy mielőtt Somogyi Károly megvásárolta, kik voltak az előző tulajdonosok. Mondhatom azt is: e kislapok könyvtártörténetet írnak.

– Ha neked van egy könyved és abba beragasztod a nevedre készült ex librist, majd nekem adod a könyvet és én is beragasztom az ex librisemet – ez azt jelenti, miről előbb szóltál?

L. I.: Igen, mindenki beragaszthatja a saját ex librisét.

– Különbözik ez attól, ami például a Bibliákban van, hogy beírják a családra vonatkozó adatokat?

L. I.: Igen, mert ott csak egy család anyakönyvi adatai vannak feljegyezve, de az ex libris esetében egymástól nagyon messze, olykor egymás számára teljesen ismeretlen emberek grafikai lapjai jelölik a könyv útját.

– És milyen könyvekbe tesznek ex librist?

L. I.: Mindenki abba a könyvébe, amelyik valamiért fontos számára, vagy az egész könyvgyűjteményébe. Én például a debreceni éveimben Debrecenre és Környére – ma pedig a mohácsi Szőlőhegyre utaló ex libriseket ragasztom be.

– Magyarországon hány ember gyűjti az ex librist és az alkalmi grafikát?

L. I.: A XIX. század utolsó negyedében – ez a megállapítás természetesen csak hozzávetőleges – vált külön gyűjtési területté az ex libris. Magyarországon 1913-ban rendezték az első önálló ex libris kiállítást. Majd megalakult a Magyar Ex Libris Gyűjtők Egyesülete. Ezután vidéken is alakultak csoportok: Debrecenben, Pécsen, Szegeden. A második világháború után 1959-ben alakult meg a Kisgrafika Barátok Köre, melynek akkoriban közel félezer tagja volt, ma alig több, mint félszáz. Elhaltak, ki-léptek, és az élet nehezedeése sem kedvez a gyűjtőtevékenységnek.

– Hogy juthat az ember egy ilyen kis műremekhez? Megrendeled a művésznél az ex librist?

L. I.: Természetesen minden igényes gyűjtő grafikusművésszel csináltatja lapját. Hazánkban és a világon mindenütt vannak e műfajnak specialistái, de mint mindenütt az életben, itt is vannak

barkácsolók. Ezeknek a „műveit” igényes gyűjtő nem teszi be a gyűjteményébe. Viszont a műfaj történetével foglalkozó megőrzi.

– Gondolkoztok azon ebben a kis-grafikai egyesületben, hogy lehetne a mai fiatalokat megfertőzni?

L. I.: Igen, de ez egyre nehezebb. Ebben a felgyorsult életben a fiatalok inkább a számítógép felé kacsingatnak, és természetesen a mindennapi megélhetés problémáival küszködnek. A fiatal grafikusművészeket sem lehet megfertőzni. Ők ebben a műfajban nem látnak gyors hírnévre jutást. Valóban, éveknek kell eltelni ahhoz, hogy egy-egy nemzetközi ex libris pályázaton nagyon kevesektől eltekintve eredményesen vegyenek részt és betörjenek a specialista élvonalába. Mert csak ezután lesz nevük és megrendelésük a hazai és a nemzetközi gyűjtőtársadalomban.

– Ugyanez a probléma külföldön is?

L. I.: Igen, talán kivéve Németországot, ahol a legaktívabb a gyűjtőélet, ami föltétlenül segíti a fiatal grafikusok ez irányú kibontakozását.

– Ahogy most számolgam, tizenhárom éve írunk együtt a Hetedhétathárban.

L. I.: Igen, én 1998 októberében jelentkeztem írásommal a lapnál.

– Ez az újság, mit jelent neked?

L. I.: Amikor a Mohácsi Hírlap megszűnt, ebben az újságban kaptam további lehetőségeket. Ugyanakkor az írás lehetőségén túl találtam magamnak egy olyan baráti társaságot, amelyben nagyon sok szempontot figyelembe véve egyformán tudtam gondolkodni a szerzőtársak legtöbbjével, remélem, ők is velem.

– A Ti társaságotok, a HegyiBeszédeselek Baráti Társasága közösségi formája lenne-e alkalmazható különösen a mi nemzedékünkre?

L. I.: Nem biztos, hogy alkalmazható lenne. A mi Társaságunknál az a lényeg, így havonta egyszer egy hétvégén összejövünk és miközben a művészetekről folyik a szó, valaki vagy valakik a fehér asztal kulináris örömeit készítik elő. A két összejövétel között

részben vagy egészben részt veszünk a mohácsi művészeti élet rendezvényein. Gyakran előfordul, hogy hét közben ketten-hárman a városban összegyűnünk és egy Unicum mellett valamelyik vendéglátó egységben eltöltünk úgy egy át, hogy közben a művészetekről, a város kulturális életéről is szót váltunk, vagy arról, hogy melyikünk mit olvas.

– A kéthavonkénti Hetedhéthatáros összejöveteleken is lehetne valami ilyesmit csinálni. Nekem nagyon tetszik az oklevél, a toll, mint díj, melyeknek nincs súlyos pénzürtéke, de nagyon kedves, és erkölcsi értéke van.

L. I.: Részben megvalósult már, mert jó beszélgetések és vendéglátás is van Fischer úr jóvoltából. A felvetésed második részét tovább lehet gondolni, de ez nem én asztalom.

– Mi az, ami tetszik, és mi az ami nem tetszik a Hetedhéthatárban? És miként számodra az online-ra váltás?

L. I.: Miután kéthetente jelentünk meg, így nem kellett és lehetett napi aktualitásokkal foglalkozni, hanem sok lehetőség volt arra, hogy olyan kérdésekkel foglalkozni, melyekre egy napilap nem ad lehetőséget. Pl. több kiállítás bemutatásával, vagy egész kiállítási megnyitók közzétételével, vagy egy olyan sorozattal, melyet 2000-ben kezdtem: évfordulós emlékeztető címmel. Ez nagyon tetszett nekem a lapban, azt úgy láttam, hogy nemcsak én élek ezzel a lehetőséggel. Kissé soknak tartottam a rejtvényt, ez bizonyára azzal függ össze, hogy nem vagyok mániákus rejtvényfejlő, ismerve az olvasókat, tudom, hogy szükség volt, mert többen ezzel kezdték a lap olvasását. Én a papíralapú újságnak vagyok a híve, ami kézbe vehető, bármikor szedhető. Az online-ra váltás nekem nehézséget jelent, és egy bizonyos elzárást is a laptól. Nincsenek meg a szükséges technikai eszközeim, így én csak mások segítségével és ritkán jutok ma már a Hetedhéthatárhoz.

– Azt szeretném megkérdezni, hogy mi az, amiről nem kérdeztelek, de szívesen beszélne. Esetleg Gömör?

L. I.: Gömörrel én mindig szívesen beszélek, tudva azt, hogy az elmúlt közel félévszázadban nem sok szó esett arról a kultúráról, amit e térség adott.

– Akkor tiéd a pálya!

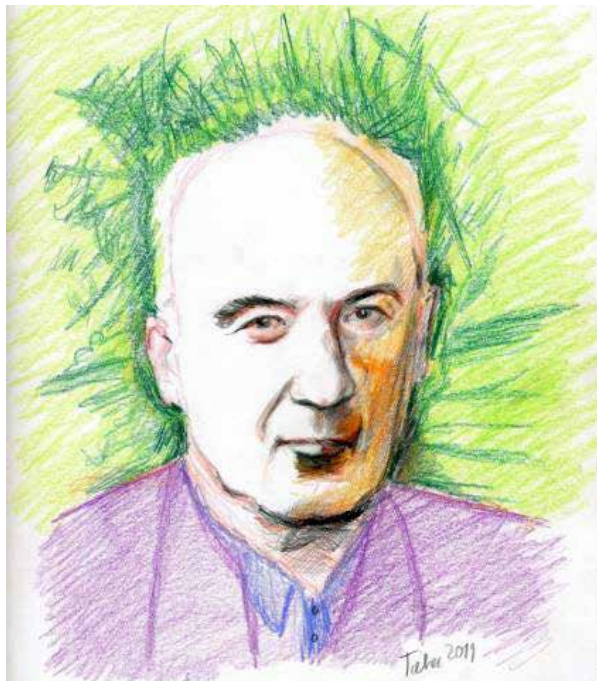
L. I.: Gömör, ez az észak-magyarországi vármegye, amelyből csak 21 község a jelenlegi Magyarországon a néphagyományban és az ott élő emberek lelkében él, hogy magába foglalja az egész Magyarországot. Van folyója, van síkvidéke, vannak hegyei, vannak barlangjai és mindezek mellett speciálisan érdekes kultúra néprajza. Murány, Putnok, Rimaszombat, Rozsnyó, Jolsva, Dobsina, csak-hogy néhány nagyobb várost említsek, olyan kulturális központok, melyekben szinte megtalálható minden: közép- és felsőfokú iskolák, múzeumok, levéltárak stb. Nem tudom hirtelen megnevezni azt, aki a közelmúltban a Kossuth Rádió egyik műsorában azt mondta: nem Pesten születtek a híres írók, képzőművészek, tudósok, hanem Gömörben. Lehet ez elfogultság is, de néhány példa engedtessek meg nekem. Decsy Sámuel író, szerkesztő; Péczeli József, a Komáromban megjelent Minden Gyűjtemény életre hívója; Tompa Mihály költő, Tóth Ede népszínműíró; Szentpéteri József, korának egyik európai hírű ötvösművésze; Ferenczy István és Holló Barnabás szobrászok; Rudnay Gyula festő.

A gömöri kulturális levegőt szívta magába id. Markó Károly festő, Izsó Miklós szobrász, Mikszáth Kálmán írónk éppen úgy, mint a hazai gyermek költészet és ifjúsági irodalom megteremtője: Pósika, azaz Pósa Lajos, és nem hagyhatom említés nélkül Blaha Lujzát, a nemzet csalogányát sem. Nem kerülne nagy megerőltetésbe, hogy barlangkutatókat, híres természetbúvárokat stb. soroljak tovább a régiek közül. A közelmúltból meg kell említenem Szombathy Vikort, aki számtalan hazai útikönyv szerzője. A tudományos világból az európai hírű, többszörös Pitre-díjas (Palermo) néprajztudóst említem meg csupán; Ujváry Zoltán emeritus professzort, aki a debreceni egyetem néprajzi tanszékének évtizedeken át meghatározó

személyisége volt, és aki megteremtette a XX. századi tudományos Gömör-kutatást. Ilyen, és hozzájuk hasonló emberek sorát adta Gömörország az országnak. E táj sajátos szellemi légkört teremtett a közösségnek, s ebbe a légkörbe nőttem bele. Ez vezetett, vezet mind a mai napig. A gömöri népmondákat, legendákat és a térség irodalmát, népművészetét, történelmét ismerő Lenkey nagyapámon, Lenkey nagynénéimen kívül köszönhetem ezt a beszélgetésünk elején említett tanítóimnak, tanárainknak.

Tartalomjegyzék

Kardhordó Kálmán: Szarvas István interjúi a Hetedhétárban	3
Kocsis József: Héthatáron innen és túl	5
Komlós Attila: A kérdező válaszol	9
Szarvas István: Gömörországtól Baranyáig	19

ISBN 978-963-7492-51-8

9 789637 492518